

Vlaams
Parlement

ingediend op **37-E** (2016-2017) – Nr. 2
26 januari 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Gwenny De Vroe

over het verslag

van het Rekenhof

over bescherming van drinkwater
uit grondwaterwingebieden.
Inventarisatie en sanering van risicogronden

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Documenten in het dossier:

37-E (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

1. Toelichting door het Rekenhof.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden	10
2.1. Tussenkoms van Wilfried Vandaele.....	10
2.2. Tussenkoms van Gwenny De Vroe.....	10
2.3. Tussenkoms van Bart Nevens	10
2.4. Tussenkoms van Johan Danen	11
2.5. Tussenkoms van Tinne Rombouts	11
3. Antwoorden	11
3.1. Reactie van de minister	11
3.2. Antwoorden van het Rekenhof	13
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 19 december 2017 het verslag van het Rekenhof over bescherming van drinkwater uit grondwaterwingebieden. Inventarisatie en sanering van risicogronden (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 37-E/1) met Jan Meyus en Chris Leflere, eerste auditeurs bij het Rekenhof, en met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw.

De presentatie van het Rekenhof is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door het Rekenhof

Jan Meyus, eerste auditeur van het Rekenhof, licht de resultaten toe van een onderzoek dat is gevoerd in opdracht van het Rekenhof naar de bescherming tegen bodemverontreiniging van drinkwater uit grondwaterwingebieden. Het onderzoek is afgerond midden 2017.

Doel: inventariseren en saneren

Sinds een dertigtal jaar is Vlaanderen bevoegd voor het bodembeleid. Vóór 2036 wil men gestart zijn met de sanering van alle historische bodemverontreinigingen die een ernstige bedreiging vormen. De risicogronden moeten daartoe al jaren eerder geïnventariseerd zijn. Beide doelstellingen vormen een grote uitdaging. Daarbij wil de minister voorrang geven aan kwetsbare gebieden zoals grondwaterwingebieden.

Het Vlaamse drinkwater wordt voor ongeveer de helft gewonnen uit ondergrondse winning. Een bodemverontreiniging kan dat bedreigen. De grondwaterwinningen zijn daarom omgeven door een beschermingszone. Die beschermingszones zijn het voorwerp van het beleid. De onderzoeksvragen betreffen zowel de inventarisatie van de risicogronden als de sanering van de verontreinigingen, met nadruk op de beschermingszones voor grondwaterwinningen.

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) staat in voor de uitvoering van het bodemsaneringsbeleid in Vlaanderen. Het onderzoek is vooral daar gevoerd, maar ook de drinkwatersector en enkele gemeenten zijn erbij betrokken.

Inventarisatie van de risicogronden

De beschermingszones voor grondwaterwinningen vormen een prioriteit, maar dat betekent niet dat de mogelijke bedreigingen door bodemverontreiniging automatisch allemaal geïdentificeerd zullen zijn na inventarisatie binnen de beschermingszones. Bedreigingen kunnen zich ook voordoen of ontstaan door bodemverontreiniging buiten de beschermingszones, in het intrek- of afstroomgebied, en zelfs buiten het Vlaamse Gewest. De risicogronden die geïnventariseerd moeten worden, zijn gronden waarop een installatie staat of heeft gestaan die een verhoogd risico op bodemverontreiniging inhoudt. De Vlaamse Regering heeft bepaald welke dat zijn.

Als de risicoactiviteit ten laatste is gestopt in 1996, dan gaat het om historische activiteiten. Dat onderscheid is van belang met het oog op de saneringsdoelstelling van 2036. Het is wel de bedoeling alle risicogronden in kaart te brengen. Dat is een taak van de gemeenten: ze moeten een gemeentelijke inventaris opstellen van de risicogronden en de gegevens aan de OVAM doorgeven. De OVAM vult de

gemeentelijke gegevens aan met de data waarover ze zelf beschikken en samen vormt dat het Grondeninformatieregister (GIR).

Resultaten van de inventarisering

Hoever staan de gemeenten met de inventarisatie van risicogronden in hun gebied? Een grafiek geeft de stand van zaken begin 2017. In blauw staan de gemeenten met minstens een stukje van een beschermingszone voor grondwaterwingebieden. In rood staan gemeenten zonder beschermingszone. Hoe meer naar links op de grafiek, des te verder is de inventarisatie gevorderd. Zo waren er ongeveer 90 van de 109 gemeenten met een beschermingszone klaar met hun gemeentelijke inventarisatie. Zes van de 199 gemeenten zonder beschermingszone hebben nog helemaal geen gegevens uitgewisseld met de OVAM.

Begin 2017 was ongeveer de helft van de gemeenten klaar met hun inventaris. De actieve risico-inrichtingen waren nog niet overal geïnventariseerd. Algemeen kan men stellen dat de prioritaire gemeenten, dus met beschermingszone, verder staan met hun inventarisatie. Er was toen wel nog een aanzienlijk aantal gemeenten zonder beschermingszone dat vooruitgang moest boeken. Enkele gemeenten met beschermingszone zijn nog niet helemaal klaar met de inventaris. Toch is er al voldoende informatie voorhanden over de beschermingszones om de volgende stappen naar sanering te zetten.

Problemen bij de inventarisatie en maatregelen

Waarom zijn sommige gemeenten 20 jaar na de opdracht nog niet klaar met de inventaris? Wat heeft de OVAM daaraan gedaan? Er zijn diverse aanwijsbare oorzaken, stelt de spreker. Zo is er de algemene methodiek en planning. Een grond werd initieel pas geïnventariseerd naar aanleiding van een overdracht. Zo raakt een gebiedsdekkende inventaris nooit af, want sommige gronden worden zelden of nooit verkocht. De OVAM stimuleerde vervolgens de gemeenten over te schakelen op een inventaris op basis van historische bronnen, van de soorten vergunningen en dat chronologisch.

Inventarisatie is bovendien een omvangrijke en complexe taak. De OVAM reikte wel tools aan die het eenvoudiger moeten maken om te beslissen of een inrichting al dan niet risicodragend is. Een belangrijk initiatief van de OVAM was het advies op maat waarbij door de OVAM betaalde specialisten de gemeenten die dat wensten gingen bijstaan. Dat zorgde voor een grote sprong voorwaarts in 2016.

Een ander knelpunt dat is aangepakt, is de informaticatoepassing die gegevensuitwisseling tussen de OVAM en gemeenten mogelijk moet maken. Het webloket is in 2012 aangepast.

De spreker stipt aan dat men zich ervan moet bewust zijn dat een inventaris nooit volledig zal zijn, aangezien in de loop der tijden ook bronnen verloren zijn geraakt.

In de toekomst moet de inventaris daarenboven actueel gehouden worden. De OVAM rekent erop dat dat maximaal automatisch kan gebeuren, met behulp van de omgevingsvergunning.

De spreker besluit dat de inventarisatie voldoende ver staat in de optiek van bescherming van de grondwaterwinningen voor drinkwater. Er zijn door de OVAM diverse initiatieven genomen ten behoeve van inventarisatie maar dat duurde

toch nog lang. Enkele gemeenten lieten vooralsnog na voldoende gegevens met de OVAM uit te wisselen. Dat kan de saneringsdoelstelling 2036 hypothekeren.

Onderzoek en sanering van risicogronden in de beschermingszones

Chris Leflere, eerste auditeur van het Rekenhof, verklaart dat de geïnventariseerde gronden niet allemaal gesaneerd moeten worden. Een risico op verontreiniging betekent niet noodzakelijk effectieve sanering. Het Bodemdecreet maakt hierbij een onderscheid tussen de onderzoeksfase en de saneringsfase.

De onderzoeksfase wordt ingedeeld in (1) een oriënterend bodemonderzoek. Sommige daarvan moeten periodiek uitgevoerd worden door actieve risico-inrichtingen. Dat noemt men periodieke oriënterende bodemonderzoeken. In een volgende fase (2) zijn er beschrijvende bodemonderzoeken of gecombineerde bodemonderzoeken.

In de saneringsfase maakt men dan weer een onderscheid tussen (3) het uitwerken van een bodemsaneringsproject, gevolgd door (4) bodemsaneringswerken en afgesloten met (5) een eindevaluatieonderzoek en dito verslag.

De bestaande regeling geeft de overheid bitter weinig greep op de opstart van het onderzoeks- en saneringstraject, behoudens voor de actieve bedrijven die onderworpen zijn aan de periodieke onderzoeksplicht. Dat is de reden waarom de OVAM gebruik heeft gemaakt van verkennende bodemonderzoeken, die het zelf betaalt. Ze zijn kleinschalig en moeten duidelijk maken of er voldoende aanwijzingen zijn voor een ernstige bodemverontreiniging. Dan pas kan de OVAM de saneringsplichtige opleggen om binnen een bepaalde termijn een meer uitgebreid onderzoek te doen.

Vanaf de opname van een perceel in het GIR van de OVAM, kunnen op basis van de onderzoeksresultaten uiteenlopende stappen gezet worden. Een schema verduidelijkt dat.

Doelstelling van het onderzoek en de sanering

Wat beoogt de Vlaamse Regering? Ze wil de bodemsanering in de beschermingszones van grondwaterwingebieden sneller aanpakken dan in de rest van Vlaanderen. Tegen 2019 wilde de Vlaamse Regering alle saneringen van verontreinigde bodems in kwetsbare gebieden in uitvoering hebben. Dat is in de beleidsnota geoperationaliseerd tot de 'eind 2014 gekende risicogronden'.

In het Strategisch Plan 2015-2020 van de OVAM is sprake van de afronding van het onderzoek van de gronden in de beschermingszones vóór eind 2020. De jaarlijkse ondernemingsplannen van de OVAM omvatten ook tussentijdse doelstellingen. Het verwachte resultaat voor 2016 was dat 70 percent van de risicolocaties zou zijn onderzocht, tot de fase van het oriënterend bodemonderzoek dus. Daaraan heeft het Rekenhof ook getoetst. Dan zou men weten waar verdere maatregelen nodig zijn. Voor één derde van de percelen moest ook het einddoel bereikt te zijn. Dat impliceert dat na verificatie of onderzoek geen sanering meer nodig is of dat er een conform verklaard bodemsaneringsproject is.

Aanpak door de OVAM

Hoe pakt de OVAM het aan? Voor het onderzoeken en saneren van risicogronden in de beschermingszone zijn twee projecten opgestart. In 2010 ging het strategisch project 'Bodemonderzoek en sanering beschermt drinkwaterwinningen' van start. In 2014 begon het project 'Versnelde aanpak van risicolocaties

in kwetsbare gebieden'. Het eerste was vooral bedoeld om de reeds bestaande OVAM-dossiers strikt op te volgen en om actieve risico-inrichtingen met periodieke onderzoeksplicht in de beschermingszones in kaart te brengen en op te volgen. Met het latere project worden de risicogronden ingedeeld in types risicolocaties naargelang de meest aangewezen aanpak. Dat maakt een aanpak op maat mogelijk onder begeleiding van bodemsaneringsdeskundigen op kosten van de OVAM. De aanpak kwam traag op gang, maar was professioneel en voorzorg in een strikte opvolging en rapportering, de nodige inzet van middelen en een duidelijke taakverdeling.

Tegen eind 2016 wilde de OVAM in de beschermingszones zoveel mogelijk gronden van de nieuwe locaties kunnen schrappen of beschikken over een uitgevoerd oriënterend bodemonderzoek. In de loop van 2017 ziet de OVAM zo nodig verder toe op de uitvoering van onderzoeken tot en met het beschrijvend bodemonderzoek, opdat in 2018 een bodemsaneringsproject kan worden opgesteld en conform verklaard. Dat moet de saneringsdoelstelling 2019 voor gronden in beschermingszone haalbaar maken.

Inventaris potentieel verontreinigde locaties

Welke resultaten zijn er te noteren? De OVAM heeft met het oog op verder onderzoek en sanering eind 2014 de op dat ogenblik gekende risicogronden in beschermingszones opgelijst. Er zijn enerzijds 685 bestaande OVAM-dossiers opgelijst, die in het GIR waren opgenomen ingevolge een schadegeval of onderzoek. Anderzijds zijn er na inventarisatie nog nieuwe niet-onderzochte risicogronden opgenomen voor 330 locaties. Het gaat in totaal dus om 1015 te analyseren locaties of dossiers, met een overzicht in de provincie Vlaams-Brabant. Daarna volgen Limburg, Oost-Vlaanderen, Antwerpen en West-Vlaanderen.

Doelbereiking onderzoeksfase

De OVAM stelde in het ondernemingsplan 2016 als criterium voor de onderzoeksfase voorop om tegen eind 2016 over een uitgevoerd oriënterend bodemonderzoek te beschikken voor 70 percent van de risicolocaties. Dat is gehaald. Er is wel een groot verschil te noteren tussen de bestaande locaties en de nieuwe dossiers. Iets minder dan één derde van de nieuwe locaties maakt nog het voorwerp uit van veldwerk of onderzoek. Een verkennend onderzoek kan al wel gebeurd zijn. De resultaten zijn er in de loop van 2016 sterk op vooruitgegaan.

Doelbereiking saneringsfase

Voor de saneringsfase voorzorg het ondernemingsplan 2016 dat eind 2016 voor één derde van de percelen het einddoel zou zijn bereikt. Dat is het geval als na verificatie duidelijk is dat het niet om een risicogrond gaat, er na onderzoek geen aanwijzingen zijn van ernstige bodemverontreiniging, er na een beschrijvend bodemonderzoek blijkt dat geen sanering nodig is en tot slot als er een conform bodemsaneringsproject is.

Het vooropgestelde resultaat is ruim gehaald, zowel voor de bestaande dossiers als voor de nieuwe locaties. Voor de laatste viel op dat er na verificatie heel wat als risicogrond konden worden geschrapt of dat er geen maatregelen nodig bleken. Over heel Vlaanderen moet in de regel waar een oriënterend bodemonderzoek plaatsvindt, de bodem gesaneerd worden in één op de zes gevallen. Gronden in beschermingszones scoren in die zin nog beter. Van de 109 nieuwe locaties, waar minimaal een oriënterend bodemonderzoek is uitgevoerd, vergen er slechts vier verdere maatregelen. Mogelijk zijn daarvoor de strengere

vergunningen in beschermingszones aan te wijzen als reden, of de ligging van de meeste winningen in landelijk gebied en de aard van de uitgevoerde activiteiten.

Ambtshalve optreden en sanering verontreinigde locaties

Uit analyse van de cijfers blijkt dat bij de nieuwe locaties ongeveer één op drie het voorwerp uitmaakt van ambtshalve onderzoeken, onder de vorm van een verkennend bodemonderzoek of van een ambtshalve oriënterend bodemonderzoek. Bij de bestaande dossiers is er slechts voor één dossier sprake van een ambtshalve optreden en is voor het gros van de dossiers de saneringsplichtige gekend. De aanpak van nieuwe locaties met meer ambtshalve optreden vanwege de OVAM, zal derhalve ook meer kosten dan voor de bestaande dossiers.

Van de 1015 locaties zijn er 85 waar eind 2016 saneringswerken uitgevoerd of uit te voeren waren. Die locaties zijn gesitueerd in 33 beschermingszones. De cijfers zeggen evenwel niets over de ernst en de omvang van de verontreiniging, noch over de bedreiging van de bronnen. Van die 85 locaties zijn er 54 plaatsen waar de saneringswerken afgerond zijn en geen verdere maatregelen nodig zijn. Op de 31 andere locaties zijn de werken nog niet afgerond en zijn verdere maatregelen nodig. Het gaat integraal om bestaande dossiers waarvan sommige al een hele tijd aanslepen.

Een aantal locaties zijn nog altijd in onderzoek en zitten dus niet vervat in de cijfers. Die locaties worden prioritair aangepakt in het kader van het Integraal plan 2036 dat door de OVAM is opgesteld.

Belangrijkste risico's in hoofde van de OVAM

Welke risico's en knelpunten zijn er met het oog op het halen van de doelstelling? In hoofde van de OVAM zit het risico in het mogelijk detecteren van nieuwe risicogronden ingevolge het vervolledigen van inventarissen; onvolledige inventarissen wegens niet-gemelde oude calamiteiten of illegale activiteiten; de niet-uitvoering door de saneringsplichtige van zijn onderzoeks- en saneringsplicht; de ontdekking van grote en complexe verontreinigingen; onduidelijkheid over de verdere financiering van onderzoeken en sanering van risicogronden. Ondertussen wordt de OVAM geacht met eigen middelen voor de financiering in te staan. Het feit dat de onderzoeksplicht door de betrokkenen slechts is voorzien in een beperkt aantal gevallen en een langer dan verwachte doorlooptijd van de projecten zijn ook mogelijke risico's. Voor een groot deel van de risico's zijn beheersmaatregelen uitgewerkt door de OVAM. Andere zijn moeilijker beheersbaar.

Oplijsting van risico's/knelpunten door drinkwatermaatschappijen en gemeenten met een beschermingszone

Het Rekenhof had ook contact met drinkwatermaatschappijen en een aantal gemeenten. Zij meldden naar aanleiding van het onderzoek ook een aantal risico's en knelpunten. Die behelzen onder meer de nood aan een systematische en dynamische gegevensuitwisseling met betrekking tot de risicogronden en de beschermingszones; het trage verloop van sommige saneringen in beschermingszones; nieuwe ontwikkelingen die een bedreiging kunnen vormen voor een winning zoals warmteopslagsystemen; mogelijke infiltratie van verontreiniging in gebieden buiten de wettelijke beschermingszones – instroom- of intrekgebied –; het weinig bekend zijn van het verkennend bodemonderzoek en het feit dat gemeenten weinig zicht hebben op onderzoeken door externe bodemdeskundigen in het kader van voormelde projecten. Voor enkele van deze risico's heeft de OVAM al beheersmaatregelen getroffen. Voor andere moet dat nog gebeuren.

Opschaling van de aanpak naar Vlaams niveau

Het geschetste verhaal gaat over de inventarisatie en sanering van risicogronden in beschermingszones en de aanpak dient als piloot voor heel Vlaanderen. Het saneren van de risicogronden in beschermingszones was een eerste stap. De Vlaamse Regering wil dat uiterlijk in 2036 in heel Vlaanderen is gestart met de sanering van alle historische bodemverontreinigingen die een ernstige bedreiging vormen. Een saneringsoperatie kan 8 jaar in beslag nemen, dus de bodemkwaliteit van de gronden met risicoactiviteiten moet ten laatste in 2028 onderzocht zijn. Om dat te realiseren heeft de OVAM ook weer projecten opgezet. In 2015 ging het tijdelijk project 'Verhogen aantal bodemonderzoeken bij risicogronden' van start. In 2017 is een 'Integraal plan 2036' opgesteld en een 'Actieplan 2017' goedgekeurd.

Vertrekkend van de gefinaliseerde gemeentelijke inventarissen wil de OVAM alle nog niet-onderzochte risicogronden oplist en clusteren op locatieniveau, net zoals bij de beschermingszones. Per locatie wordt dan een screeningsfiche opgesteld met het oog op een gerichte aanpak.

Aansluitend op de clustering wil de OVAM een gedifferentieerde aanpak hanteren naargelang de locatie – bijvoorbeeld voor beschermingszone of woonzone –; de activiteitsgraad – gaat het om een actieve onderneming of voormalige risicoactiviteit –; de betrokken doelgroepen zoals overheden, garages, scholen.

De OVAM wil ook via een aanpassing van het Bodemdecreet een onderzoeksplicht invoeren. Die aanpassing is recent goedgekeurd in het parlement (*Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1266/3*). Het gaat dan om een onderzoeksplicht voor risicogronden met potentieel historische bodemverontreiniging waarvoor tot nog toe geen bodemonderzoek beschikbaar is bij de OVAM. Ook overheden die heel wat locaties in handen hebben, moet de OVAM kunnen aanmanen.

In het kader van het Integraal plan 2036 voorziet de OVAM acties om de onderzoeks- en saneringsplicht van nabij op te volgen, zoals een actieve benadering van eigenaars en exploitanten in het kader van de periodieke onderzoeksplicht. Voorts wil men een actieve opvolging van dossiers, een proactieve handhaving, de oprichting van een fonds voor de sector garages en carrosseriebedrijven en de ambtshalve uitvoering in vrijstellings- en handhavingsdossiers.

De kost voor de uitrol van dat Integraal plan 2036 is geraamd op ongeveer 26,5 miljoen euro extra, vooral voor de uitvoering van bijkomende ambtshalve onderzoeken. Intussen is beslist dat de OVAM dat moet doen met eigen middelen. Het is dan ook de vraag of de OVAM daarvoor al dan niet andere projecten moet terugschroeven. Gelet op de omvang van de inspanningen zoals een aanzienlijke toename van de onderzoeken en de opvolging van de periodieke onderzoeksplicht, rijst ook de vraag of de vooropgestelde termijnen haalbaar zijn.

Aanbevelingen

Jan Meyus geeft nog de aanbevelingen van het Rekenhof mee. Ze staan integraal op bladzijde 55 van het rapport. Ze moeten meer zekerheid bieden voor het halen van de saneringsdoelstelling 2036 en de bescherming van de grondwaterwinningen tegen de gevolgen van bodemverontreiniging.

Het gaat om maatregelen met betrekking tot de afbakening van beschermingszones; facilitering van inventarisatie en sanering; informatiedoorstroming naar gemeenten en drinkwatermaatschappijen; aanpassing van de databanken; handhaving en tot slot interventies in geval van ernstige verontreinigingen.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Tussenkost van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele hoort dat er voor de OVAM nog een hele taak wacht en die moet gerealiseerd met eigen middelen. Het Rekenhof lijkt eraan te twijfelen of dat haalbaar is binnen het budget en zonder dat andere dingen moeten wijken. Hoe ziet de minister dat?

Er wordt gepleit voor een uitbreiding van de bestaande beschermingszones. Is dat volgens de minister nodig? Waar zou dat dan gebeuren? Waar niet? Is dat al in kaart gebracht? Moet dat op initiatief van de minister geïnitieerd worden of zijn het de drinkwatermaatschappijen die de vraag stellen?

Heikel punt vindt het lid dat een aantal gemeenten achterop blijft met de inventarisatie van risicogronden. De minister stelt daarvoor een passende oplossing te zoeken. Is er al een concreet idee?

Er zou een betere toegang tot de federale kadastrale gegevens nodig zijn. Daarover is al meer te doen geweest. Waar zitten in dit verhaal de problemen?

Met betrekking tot de beschermingszones voor drinkwaterproductie wil het lid weten of er al ambtshalve saneringen zijn gebeurd door de OVAM en welke dat in voorkomend geval zijn.

2.2. Tussenkost van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe vraagt nogmaals naar het exacte aantal gemeenten dat achterblijft bij indiening van gegevens. Er circuleren diverse cijfers.

Louter informatief wil het lid graag weten of er veel gemeenten een beroep hebben gedaan op de bijstand van de deskundige die door de OVAM werd aangeboden om te helpen bij inventarisering van risicogronden. Gwenny De Vroe is niet zeker dat alle gemeenten weet hebben gehad van die mogelijkheid.

De gemeenten merkten op dat ze weinig zicht hadden op onderzoeken door externe bodemsaneringsdeskundigen in het kader van projecten. Hoe denkt de minister dat te verbeteren?

Bij de aanbevelingen kijkt het lid uit naar een ruimere toelichting van de minister. Daarnaast sluit ze zich aan bij de opmerking over de benodigde financiële middelen en personeel om de doelstelling te halen. Op welke manier zal men dat bewerkstelligen binnen de OVAM? Waarop wordt minder ingezet ter compensatie?

2.3. Tussenkost van Bart Nevens

Bart Nevens is blij met de analyse, gezien het een problematiek betreft die al enige tijd aansleept. Van 2036 ligt nog niemand wakker, maar hij is alvast blij dat er initiatieven worden genomen en prioriteiten worden gesteld. Er zijn degelijke stappen voorwaarts gezet. Een versnelling hoger mag nog wel en men moet ook volgens het lid breder kijken dan de prioriteiten uit het verleden.

Met betrekking tot nieuwe technieken zoals diepteboren en koude- en warmte-opslagtechnieken die aangewend worden om de energie- en klimaatdoelstellingen te halen, zijn er bedenkingen omdat er waterlagen worden doorboord. Als daar vervuiling op zit, kan dat schade toebrengen. Is er in het kader van de omgevingsvergunning over nagedacht om maatregelen te voorzien? De

geïntegreerde milieuvergunning is immers onbeperkt in de tijd. Hoe kan zo'n ingreep ten behoeve van een koude-warmteopslagsysteem waterdicht gemaakt worden in functie van de bescherming van het grondwater? Die innoverende technieken zullen allicht ook meer en meer gebruikt worden. Oppompen van grondwater kan ook al met een simpele melding. Het lokaal bestuur kan geen kant op en de boring is al bezig voor men er weet van heeft.

Er is vooralsnog geen zicht op de soort verontreiniging die men aantreft. Het lid denkt dan vooral aan stookolieverontreiniging door lekkende tanks. N-VA is al langer vragende partij om het stookolietankfonds voor particulieren op te richten. Het zou nu van start gaan op 1 januari 2018. Om hoeveel stookolieverontreinigingen gaat het? Kan men weten of die gefinancierd kunnen worden via dat fonds? Dat is nodig om een oplossing te verzekeren.

2.4. Tussenkost van Johan Danen

Johan Danen verneemt dat een aantal gemeenten geen inventaris heeft overgemaakt. Is er een indicatie van de redenen daarvoor?

Ook hij wil graag weten welke soorten verontreiniging er vastgesteld worden.

Er is weinig greep op de start van het onderzoeks- en saneringstraject. Betekent dat dat men het ver in de tijd voor zich uit kan schuiven zonder dat er gesaneerd wordt of dat er relevant onderzoek wordt verricht? Plant de minister wetgevende initiatieven die de greep kunnen verstevigen?

Er was sprake van een gebrek aan doorstroming van informatie naar gemeenten en drinkwatermaatschappijen. Dat is een probleem. Heeft men een idee hoe dat beter kan op een doordachte en robuuste manier, zodat gedetecteerde verontreinigingen op zijn minst gekend zijn en in een databank terechtkomen?

Zijn er vanwege de minister nog wetgevende initiatieven te verwachten die tegemoetkomen aan de aanbevelingen van het Rekenhof en de saneringsdoelstellingen voor 2036?

Hij leest dat men maatregelen aanbeveelt voor interventies in geval van ernstige verontreiniging. Zijn de maatregelen die van kracht zijn dan onvoldoende?

2.5. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts wil ook weten waarom men gemeenten er niet toe kan bewegen dat inventariseren rond te krijgen. Ze begrijpt wel dat het een enorm werk is. Zijn er signalen vanwege de gemeenten die de stap nog niet hebben gezet? Gaat het om een kwestie van prioriteit en mankracht of niet?

Is er een andere methodiek om alle informatie bij elkaar te krijgen en de bescherming te realiseren of moet men met de inventaris verder? Moeten er nog zaken gebeuren vooraleer de inventaris klaar is? Hoe kan men de nodige en meest optimale voorzorg in acht nemen?

3. Antwoorden

3.1. Reactie van de minister

Minister *Joke Schauvliege* acht het onderzoek van het Rekenhof zeer nuttig om een externe kijk te krijgen en ermee aan de slag te gaan. De OVAM voegde de daad bij dat woord en nam de aanbevelingen integraal mee naar de directieraad. Ze worden vertaald in de planningsdocumenten voor de volgende jaren.

Daar blijft het niet bij. Er zijn ook al belangrijke stappen gezet in de uitvoering van de aanbevelingen. Wetgevend zijn er al de vermelde wijzigingen in het Bodemdecreet die eind oktober 2017 zijn aangenomen en waarbij een aantal verplichte onderzoeksmomenten zijn ingebouwd. De voorwaarden voor onderzoek en om tot sanering te kunnen overgaan zijn nu beter ingebed in het decreet. Er zijn ook betere instrumenten om mee aan de slag te kunnen. Dat is een zeer belangrijke stap.

Wat betreft de bodemsaneringsdeskundigen en de oriënterende bodemonderzoeken, ontvangen de lokale besturen bij actualisering ook een geactualiseerd attest. Ze kunnen dan bijkomende informatie opvragen als ze dat willen, maar worden dus automatisch op de hoogte gebracht.

Wat met het achterblijven van bepaalde gemeenten? Er is goed nieuws te melden, aldus de minister. De OVAM is actiever naar de achterblijvende gemeenten toegestapt. Door 307 gemeenten zijn 160.000 risicopercelen uitgewisseld. Men had tijd tot eind 2017. Maar liefst 240 gemeenten hebben intussen bevestigd dat hun gemeentelijke inventaris volledig is. Van een vijftal gemeenten en doorgaans grote centrumsteden, verwacht men dat ze de werkzaamheden niet voor het jaareinde kunnen afronden. Voor een 15-tal wordt het krap. Voor ruim 280 gemeenten zou de inventaris af moeten zijn. Er zat wat vertraging op de kwaliteitscontrole in de voorbije jaren, maar dat was vooral te wijten aan een technisch probleem. Toch is voor 105 gemeenten ook de kwaliteitscontrole afgerond. De screening van de onderzoeksplicht kon zo ook blijven lopen. De OVAM gaat verder met de begeleiding op maat in het kader van de opmaak van de Gemeentelijke Inventaris. Er is actief over gecommuniceerd, stelt de minister.

Het actueel houden van de Gemeentelijke Inventaris via de omgevingsvergunning was onderwerp van een speciale vergadering van de bodemafdelingen van de OVAM om die aanpak te bespreken. Er zal een centrale data-uitwisseling gebeuren. Tot dat in voege is, zal met de gemeenten individueel afgestemd worden, dat gekoppeld aan de lopende contacten in het kader van de kwaliteits-evaluatie. Ook het vervolgtraject wordt daaraan gekoppeld.

Hoe houdt men de controle met de omgevingsvergunning gezien de onbepaalde duur van de vergunning? Het decreet betreffende de omgevingsvergunning voorziet ook in een evaluatie en er gebeurt een controle door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) op het oppompen van grondwater. Als er onregelmatigheden worden vastgesteld, kan men wel degelijk optreden. Men kan ook niet zomaar zonder vergunning water oppompen. Dat hangt af van het aantal kubieke meter.

Voor de sanering zelf is er een integraal plan opgemaakt met een coördinator. Die coördineert de Gemeentelijke Inventaris. Dat bevindt zich in de eindfase. Er is een tussentijdse evaluatie voorzien begin 2018. Het vervolledigen van de Gemeentelijke Inventaris verloopt naar verwachting. De doelstelling voor het aantal gemeenten waarvoor de inventaris is gescreend, is gehaald. De inspanningen inzake de opvolging van de onderzoeksplicht hebben ertoe geleid dat de OVAM meer oriënterende bodemonderzoeken heeft ontvangen. Ook de dalende trend in het aantal beschrijvende bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten is intussen gestopt. Er is dus meetbaar resultaat.

Hoe kan men dat financieel bolwerken? De OVAM heeft zijn budget en legt zijn eigen prioriteiten. Eenmaal er meer zicht komt op de saneringsbehoefte, zal zich een kostenplaatje aandienen, weet de minister. Dan zal beslist worden over eventueel bijkomende middelen. Er kan nog niks vastgeklikt worden op de lange

termijn, maar als het probleem zich stelt, wordt het opgelost, verzekert minister Schauvliege.

Met de federale overheid zal een verbeterde toegang tot de kadastrale gegevens besproken worden.

Wat de eventuele verruiming van de beschermingsgebieden betreft, moet een aanpak middels een debat met de drinkwatermaatschappijen onder de loep worden genomen. Dat is kortelings gepland, deelt de minister mee.

Voor een zicht op de soorten verontreiniging en hoeveel er daarbij aan stookolie moeten worden toegeschreven moet men wachten op de aanmeldingen voor het stookolietankfonds om duidelijkheid te krijgen. Er is momenteel geen overzicht beschikbaar.

3.2. Antwoorden van het Rekenhof

Jan Meyus kan wat betreft de actuele specifieke toestand van de gemeenten die achterop blijven alleen zeggen dat dat elke drie tot vier maand verandert. De cijfers die zijn vermeld betreffen begin 2017. De minister gaf intussen meer actuele cijfers mee.

Over de specifieke redenen van het achterblijven van gemeenten heeft de OVAM zelf onderzoek verricht. Het ging vooral om een gebrek aan personeel of wissels van personeel die als reden voor vertraging of uitstel werden vermeld. Een ander probleem was informatica, waarbij de aankoop of een actualisatie van een informaticatoepassing was uitgesteld. Concreet duidt de spreker de evolutie van de cijfers met een voorbeeld. Bij aanvang van het onderzoek in mei 2016 waren er nog twee gemeenten met een beschermingszone die nog geen informatie hadden uitgewisseld met de OVAM. Tegen dat het onderzoek was afgerond, hadden ze dat wel al gedaan. Men mag zich niet blindstaren op momentopnames, meent de spreker.

Advies op maat inzake inventarisatie is volgens het Rekenhof wel voldoende gekend bij de gemeenten, maar de manier waarop men met het advies omgaat is vrij uiteenlopend. Soms verliep de communicatie vrij vlot en was er een daadwerkelijke samenwerking met de betrokkenen. Elders ging het stroef en beperkte de gemeente zich tot het overhandigen van de sleutels van het archief.

Chris Leflere voegt er inzake onderzoek en sanering nog aan toe dat een bekommernis van de gemeenten vaak was dat de bodemsaneringsdeskundige op het terrein kwam bij de particulier, die dan de – niet op voorhand ingelichte – gemeente vooraf of nadien contacteerde voor bijkomende uitleg. Het zou goed zijn ook de gemeenten op voorhand in te lichten wanneer de deskundige bij mensen langsaat in het kader van de onderzoeken.

Zijn er andere sporen mogelijk? Het Rekenhof heeft de indruk dat de OVAM de zaak professioneel aanpakt en telkens ook werkt met pilootprojecten, zowel inzake inventarisatie als voor de sanering. Men verwacht dat de doelstellingen worden gehaald, mits er voldoende middelen zijn. Voor 105 gemeenten acht men de inventaris intussen al kwaliteitsvol en kan de volgende stap al gezet worden, met name onderzoeken of de risicogronden al dan niet een bedreiging vormen en sanering behoeven.

Wat de aanbevolen maatregelen bij ernstige verontreiniging betreft stelt Chris Leflere dat er vaak discussie is over wie de eigenaar is of de exploitant. Dat sleept soms lang aan. Tegen dat er duidelijkheid is, komt de verontreiniging dichterbij de bron en dan kan de drinkwatermaatschappij zich verplicht zien om flankerende maatregelen te nemen. Zij zijn dan ook vragende partij om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen en dan zo snel mogelijk iets te kunnen ondernemen, liefst op kosten van de exploitant of eigenaar of de OVAM bij ambtshalve sanering.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Gwenny DE VROE,
verslaggever